

για τη μαθήτριά και τον μαθητή του Δημοτικού

act:onaid
για έναν κόσμο πιο δίκαιο

iQonomy
Οικονομική Νοσημοσύνη για όλους

Περιεχόμενα

Copyright: 2020

Συγγραφική ομάδα:

Για την ActionAid Ελλάς

Δέσποινα Καρδογέρου, Συντονίστρια Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων

Δήμητρα Ντιρογιάννη, Υπεύθυνη Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων

Μαρίζα Τσαχάλη, Συντονίστρια Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων

Για την ΕΡΓΩ ΜΚΟ

Ιωάννα Γεωργούλη, Σύμβουλος Ψυχικής Υγείας

Θοδωρής Παπασταθόπουλος, Ειδικός Παιδαγωγός

Για τη δημιουργία του παρόντος εγχειριδίου, εκτός από τις δραστηριότητες που δημιουργήσαμε εκ νέου, συμβουλευτήκαμε και προσαρμόσαμε και τις εξής υπάρχουσες:

Από το εκπαιδευτικό υλικό της Aflatoun International

- Aflatoun series: Aflatoun NFE Manual, 2015, "Activity Learn: Community Mapping", pp. 70
- Aflatoun series: Aflatoun NFE Manual, 2015, "Activity 4.1: Resources", pp. 79
- Aflatoun series: Aflatoun NFE Manual, 2015, "Activity 5.2: Entrepreneurship and Business", pp. 103
- Aflatoun series: Aflateen Manual, 2008, "Activity: If the World were a village of 100 people (30 minutes)", pp. 196

Από το εκπαιδευτικό υλικό της ΕΡΓΩ ΜΚΟ

- Το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο του Aflatoun, Δραστηριότητα 1.2: «Σχεδιάζοντας μια Γιορτή», σελ. 137

Από το εκπαιδευτικό υλικό της ActionAid Ελλάς

- Δανειστική εκπαιδευτική βαλίτσα 2Π, 2013, Δραστηριότητα: «Ανήσυχτοι Ρεπόρτερς, Υπεύθυνοι Καταναλωτές»
- Μέρος δραστηριοτήτων από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα για σχολικές ομάδες μαθητών/ριών Γυμνασίου, ActionAid «Κάνω το Δίκαιο Δικαίωμα»

Οποιαδήποτε τυχόν λάθη ανήκουν στους συγγραφείς. Τα ευρήματα, οι ερμηνείες και τα συμπεράσματα αυτής της έκδοσης αποτελούν αποκλειστική ευθύνη των συγγραφέων της και δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να θεωρηθεί ότι αντικατοπτρίζουν τις απόψεις των χορηγών της.

Any errors remain those of the authors. The findings, interpretations and conclusions presented in this article are entirely those of the authors and should not be attributed in any manner to any of its funders.

Το εκπαιδευτικό υλικό του προγράμματος "Αλφαβητάρι Οικονομικών" υλοποιείται από τον Δεκέμβριο 2021 στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας εταιρικής κοινωνικής ευθύνης IQoonomy της Alpha Bank.

Η συγγραφή του εκπαιδευτικού υλικού πραγματοποιήθηκε το 2020 από την ActionAid, σε συνεργασία με την ΕΡΓΩ ΜΚΟ και την Aflatoun και με την υποστήριξη του Ινστιτούτου της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων.

2	Ενότητα 1: Ας ξεκινήσουμε!
3	Φύλλο εργασίας: «Όροι και υποσχέσεις»
4	Φύλλο εργασίας: «Τι συμβολίζει;»
5	Ενότητα 2: Ανάγκες και επιθυμίες
6	Φύλλο εργασίας: «Το πιο σημαντικό!»
7	Φύλλο εργασίας: «Όλος ο κόσμος ένα χωριό»
8	Ενότητα 3: Δικαιώματα και δεσμεύσεις
10	Φύλλο εργασίας: «Δικαιώματα»
11	Φύλλο εργασίας: «Διαφορετικές πρωτοβουλίες»
12	Ενότητα 4: Στοχοθέτηση και προϋπολογισμός
13	Φύλλο εργασίας: «Αποτελεσματική στοχοθέτηση»
14	Φύλλο εργασίας: «Φόρμα προϋπολογισμού»
15	Ενότητα 5: Ανάπτυξη και διαχείριση πόρων
16	Φύλλο εργασίας: «Πώς να διεξάγετε μια δράση συγκέντρωσης χρημάτων»
17	Φύλλο εργασίας: «Επιλογές»
18	Φύλλο εργασίας: «Οι εσωτερικοί μου πόροι»
19	Φύλλο εργασίας: «Οι ανθρώπινοί μου πόροι»
20	Ενότητα 6: Ένα τέλος, πολλές αρχές!
21	Φύλλο εργασίας: «Το όνειρό μας»
22	Φύλλο εργασίας: «Βγήκαμε όλοι κερδισμένοι (win-win)!»
23	Μια ιδέα και πώς την οργανώνουμε!

Ενότητα 1: Ας ξεκινήσουμε!

Φύλλο εργασίας: «Όροι και υποσχέσεις»

Προτού κλείσεις μια συμφωνία ή ξεκινήσεις μια νέα συνεργασία είναι χρήσιμο να θέτεις κάποιους όρους. Να καταλήξεις σε αυτούς που σε κάνουν να νιώθεις ασφαλή.

Οδηγίες: Αφιέρωσε λίγο χρόνο και διάβασε τους όρους που έγραψαν τα παιδιά σε ένα αντίστοιχο πρόγραμμα. Αναρωτήσου ποιοι από αυτούς σε εκφράζουν, ποιοι όχι και γιατί.

ΣΥΜΒΟΛΑΙΟ ΟΜΑΔΑΣ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: .... / .... / 202...

Με το παρόν «ΣΥΜΒΟΛΑΙΟ ΟΜΑΔΑΣ» συμφωνούμε στα παρακάτω:

- Το όνομα της ομάδας μας θα είναι το .....
- Θα σεβόμαστε ότι οι πάντες και τα πάντα γύρω μας είναι διαφορετικά, ιδιαίτερα και μοναδικά.
- Θα προσπαθήσουμε να μη δεχόμαστε τα γεγονότα ασυλλόγιστα και όπως μας παρουσιάζονται, αλλά πάντα θα ρωτάμε, θα ψάχνουμε και θα αξιολογούμε τις πληροφορίες προτού υιοθετήσουμε μια άποψη.
- Θα ενεργούμε με τρόπο ξεχωριστό, που θα κάνει τους γύρω μας πιο χαρούμενους και τον κόσμο μας καλύτερο.
- Θα ανακαλύπτουμε τα μέσα και τις ενέργειες για την αποτελεσματική ανάπτυξη και διαχείριση των πόρων μας.
- Θα ενεργοποιήσουμε τρόπους δίκαιου μοιράσματος των πόρων που θα αναπτύξουμε.

• .....

• .....

• .....

Εκπαιδευτικός

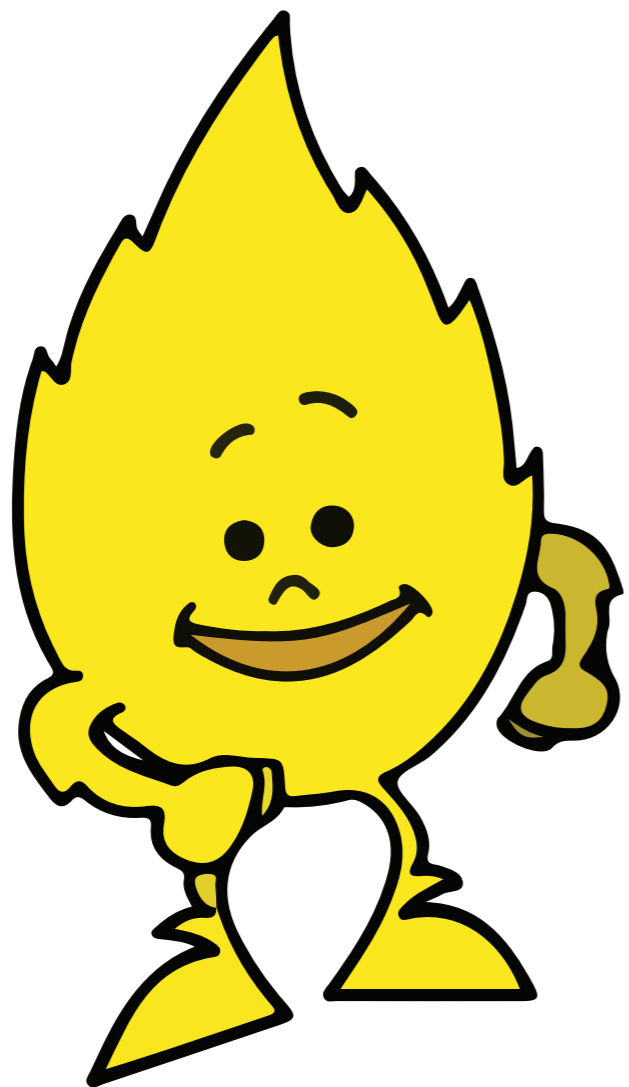
ΥΠΟΓΡΑΦΕΣ

Μαθητές

Φύλλο εργασίας: «Τι συμβολίζει;»

Έχει αναρωτηθεί ποτέ για τη σημασία και τη δύναμη που μπορεί να κρύβει ένα σύμβολο; Φέρε στο μυαλό σου μια μεγάλη επιχείρηση. Παρατήρησε ότι η επωνυμία της συνοδεύεται από ένα σλόγκαν και ένα λογότυπο, τα οποία αντανakλούν, συνήθως, τον σκοπό και τις αξίες της. Αυτό το Φύλλο εργασίας θα σε βοηθήσει ν' αντιληφθείς την ουσία των συμβόλων.

Οδηγίες: Παρατήρησε τον ήρωα του σκίτσου και γράψε στις γραμμές ποια είναι τα στοιχεία που πιστεύεις ότι τον χαρακτηρίζουν.

Ενότητα 2: Ανάγκες και επιθυμίες

Φύλλο εργασίας: «Το πιο σημαντικό!»

Αναλογίσου τι έχει μεγαλύτερη σημασία στη ζωή σου τη δεδομένη στιγμή!

Οδηγίες: Παρατήρησε με προσοχή τις παρακάτω καρτέλες κι έπειτα κόψε τες. Επίλεξε τις δέκα που θεωρείς πιο σημαντικές και κράτα τες ξεχωριστά. Αν υπάρχει για σένα κάτι ουσιαστικό αλλά δεν το βρίσκεις σ' αυτές, έχεις τη δυνατότητα να το συμπληρώσεις στην κενή καρτέλα.

Φύλλο εργασίας: «Όλος ο κόσμος ένα χωριό»

Φαντάσου ότι ολόκληρος ο πλανήτης μας, η Γη, είναι ένα χωριό εκατό κατοίκων. Παρακάτω θα βρεις δέκα ερωτήσεις που περιλαμβάνουν δημογραφικά στοιχεία για τη Γη, καθώς και πληροφορίες για τις καταναλωτικές συνήθειες των ανθρώπων που την κατοικούν. Οι ερωτήσεις αυτές θα χρησιμοποιηθούν από τον εκπαιδευτικό για παιχνίδι στην τάξη.

Οδηγίες: Αφού ολοκληρωθεί το παιχνίδι, το στοιχείο που σου κίνησε περισσότερο το ενδιαφέρον μπορεί να γίνει η αφορμή για να κάνεις περαιτέρω έρευνα στο διαδίκτυο και να ετοιμάσεις με τους συμμαθητές σου μια μικρή εργασία που θα παρουσιάσετε στην τάξη.

Έστω ότι ο πλανήτης μας είναι ένα χωριό 100 κατοίκων. Δοκίμασε να απαντήσεις στις ακόλουθες ερωτήσεις.

Πόσοι άνθρωποι είναι άνδρες;

Πόσοι κάτοικοι ζουν σε κατοικίες που δεν ικανοποιούν τις στοιχειώδεις συνθήκες διαβίωσης;

Πόσοι άνθρωποι δεν έχουν πρόσβαση σε καθαρό νερό;

Πόσοι κάτοικοι δεν έχουν ηλεκτρικό ρεύμα;

Πόσοι κάτοικοι υποσιτίζονται;

Πόσοι άνθρωποι δε γνωρίζουν ανάγνωση;

Πόσοι κάτοικοι έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο;

Πόσοι είναι αυτοί που θα συνεχίσουν τις σπουδές τους στο πανεπιστήμιο;

Σε τι ποσοστό αυξήθηκαν οι καταναλωτικές δαπάνες των κατοίκων τα τελευταία δέκα χρόνια σε μια γειτονιά του χωριού με το όνομα «Ευρώπη»;

Σε τι ποσοστό αυξήθηκαν οι καταναλωτικές δαπάνες των κατοίκων τα τελευταία δέκα χρόνια σε κάποιες πιο φτωχές γειτονιές του χωριού;

Περίπου ποσά κιλά οικιακών απόβλητων νομίζετε ότι πέταξε, για το έτος 2018, ο κάθε κάτοικος της γειτονιάς του χωριού με το όνομα «Ευρώπη»;

Πόσο έχει αυξηθεί, τα τελευταία πέντε χρόνια, η κατανάλωση ενέργειας των νοικοκυριών σε μια άλλη γειτονιά του χωριού με το όνομα «Βόρεια Αμερική»;

Πόσες φορές περισσότερες από την προηγούμενη πενταετία αγοράζουν οι κάτοικοι του χωριού ηλεκτρικά και ηλεκτρονικά προϊόντα (τηλεοράσεις, υπολογιστές, κινητά τηλέφωνα);

Σε τι ποσοστό έχουν αυξηθεί η ατμοσφαιρική ρύπανση και τα σκουπίδια στο χωριό τα τελευταία είκοσι χρόνια;

Ενότητα 3: Δικαιώματα και δεσμεύσεις

Φύλλο εργασίας: «Δικαιώματα»

Μαθαίνοντας για τα δικαιώματά σου, είσαι σε θέση να υπερασπίζεσαι τον εαυτό σου και τους γύρω σου και να διεκδικείς ένα καλύτερο μέλλον.

Οδηγίες: Τα παιδιά προστατεύονται από τον νόμο και τις διεθνείς συμβάσεις, που τους δίνουν με μια σειρά από δικαιώματα. Παρακάτω συνοψίζονται και ομαδοποιούνται σε τέσσερις βασικές κατηγορίες. Διάλεξε μία και κάνε σχετική συζήτηση με την ομάδα σου. Αναρωτήσου κατά πόσο είναι δίκαια και με ποιον τρόπο διαφυλάσσονται.

Δικαίωμα στην επιβίωση

Κάθε παιδί έχει δικαίωμα να προστατεύεται η ζωή του και η υγεία του, να θρέφεται αρκετά και σωστά και να ζει με ένα αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο. Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να έχει ένα όνομα και να ανήκει σε μία χώρα, δηλαδή θα έχει ιθαγένεια. Το κράτος πρέπει να αναγνωρίζει και να καταγράφει τα παιδιά που γεννιούνται στη χώρα και να προστατεύει τα δικαιώματά τους.

Δικαίωμα στην προστασία

Όλα τα παιδιά πρέπει να προστατεύονται από την κακοποίηση, την εκμετάλλευση και την παραμέληση. Πρέπει να προστατεύονται ιδιαίτερα σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, όπως είναι οι φυσικές καταστροφές και οι πόλεμοι. Έτσι, προστατεύεται η ψυχική και σωματική υγεία τους και διασφαλίζεται ότι δεν θα πέσουν θύματα εκμετάλλευσης.

Δικαίωμα στη συμμετοχή

Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να σκέφτονται, να έχουν τις δικές τους απόψεις και να τις εκφράζουν ελεύθερα, να ακολουθούν ή όχι μια θρησκεία και να ζουν σύμφωνα με τις πολιτισμικές συνήθειές τους. Ταυτόχρονα, πρέπει να σέβονται τις απόψεις, τα συναισθήματα και τον πολιτισμό των άλλων. Σε περίπτωση που εργάζονται, το κράτος πρέπει να εξασφαλίζει ότι το κάνουν χωρίς να επιβαρύνεται η υγεία και η ανάπτυξή τους.

Δικαίωμα στην ανάπτυξη

Κάθε παιδί πρέπει να μπορεί να πηγαίνει στο σχολείο, χωρίς διακρίσεις, δηλαδή ανεξάρτητα από το φύλο του, την καταγωγή του, το χρώμα του δέρματός του, τη θρησκεία του και μία πιθανή αναπηρία του. Έχει, επίσης, το δικαίωμα να παίζει και να ξεκουράζεται και να συμμετέχει σε πολιτιστικές δραστηριότητες. Τέλος, έχει δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση και φροντίδα.

Φύλλο εργασίας: «Διαφορετικές πρωτοβουλίες»

Στο ακόλουθο Φύλλο εργασίας θα βρεις ενδιαφέρουσες πρωτοβουλίες δράσεων. Θα σε βοηθήσουν να εμπνευστείς και να πάρεις χρήσιμες ιδέες για τον ηθικό χαρακτήρα και την κοινωνική ωφέλεια της δικής σου οικονομικής δράσης, εκείνης που θα δημιουργήσεις μαζί με τους συμμαθητές σου.

Οδηγίες: Διάβασε προσεκτικά την κάρτα που σου δόθηκε. Μη διστάσεις να κάνεις ερωτήσεις σε κάποιο μέλος της ομάδας σου ή στον εκπαιδευτικό σου, σε περίπτωση που δεν κατάλαβες κάτι απ' όσα διάβασες. Τέλος, να έχεις στο μυαλό σου ότι αυτά είναι μόνο ορισμένα παραδείγματα κι ότι υπάρχουν πάρα πολλές αντίστοιχες πρωτοβουλίες, τόσο στο διαδίκτυο όσο κι αλλού, που περιμένουν να τις ανακαλύψεις και να σ' ενθουσιάσουν.

Το δίκαιο εμπόριο (fair trade)

Το δίκαιο εμπόριο είναι ένα κοινωνικό κίνημα, το οποίο βοηθάει τους παραγωγούς να βελτιώσουν τη ζωή τους, έχοντας καλύτερη πρόσβαση σε αγορές κι εμπορικούς όρους. Βασική επιδίωξη είναι ο προκαθορισμός της αμοιβής των παραγωγών έτσι ώστε να μπορούν εξαρχής να φτιάχνουν το πλάνο τους, να δουλεύουν χωρίς να βλάπτουν το περιβάλλον και να βοηθούν στην ανάπτυξη της τοπικής κοινότητας.

Επίσης, το δίκαιο εμπόριο επιδιώκει την ευαισθητοποίηση των καταναλωτών στις ανεπτυγμένες χώρες. Πολλά γνωστά προϊόντα προέρχονται από το δίκαιο εμπόριο, όπως καφές, κακάο, ζάχαρη, τσάι, μπανάνες, μέλι, κρασί, φρέσκα φρούτα, σοκολάτες, λουλούδια και χειροτεχνήματα.

Η μικροχρηματοδότηση (microfinance) με ευνοϊκούς όρους

Η μικροχρηματοδότηση με ευνοϊκούς όρους είναι μια πρωτοβουλία παροχής οικονομικών υπηρεσιών (π.χ. δάνεια με ευνοϊκούς όρους) σε ανθρώπους που έχουν χαμηλό εισόδημα και δεν μπορούν να έχουν πρόσβαση στις αντίστοιχες υπηρεσίες των διάφορων τραπεζών και οικονομικών οργανισμών.

Όσοι προωθούν τη μικροχρηματοδότηση με ευνοϊκούς όρους, σε γενικές γραμμές, πιστεύουν ότι θα βοηθήσει να γίνουν επενδύσεις σε βιώσιμες επιχειρήσεις και να βγουν οι άνθρωποι από τη φτώχεια.

Η Εκστρατεία «Καθαρά Ρούχα» (Clean Clothes Campaign)

Η Εκστρατεία «Καθαρά Ρούχα» είναι μια μη κυβερνητική οργάνωση που υποστηρίζει και προασπίζει τα εργασιακά δικαιώματα όσων δουλεύουν στην παγκόσμια βιομηχανία ρούχων και αθλητικών ενδυμάτων. Από το 1989, η οργάνωση προσπαθεί, μέσω ποικίλων ενεργειών, να ενημερώνει και να αφυπνίζει τους καταναλωτές, αλλά και τις κυβερνήσεις για τις ακατάλληλες συνθήκες εργασίας των εργαζόμενων στον συγκεκριμένο κλάδο.

Η Εκστρατεία «Καθαρά Ρούχα» αριθμεί μέλη από όλο τον κόσμο, ενώ ασχολείται και με θέματα, όπως η μείωση της φτώχειας, ο υπερκαταναλωτισμός και τα δικαιώματα των γυναικών.

Ενότητα 4: Στοχοθέτηση και προϋπολογισμός

Φύλλο εργασίας: «Αποτελεσματική στοχοθέτηση»

Θέλεις να ταξιδέψεις στον ανεξάντλητο κόσμο των στόχων; Εάν ναι, αυτή η άσκηση είναι φτιαγμένη για σένα. Θα έχεις την ευκαιρία να μάθεις να μετατρέπεις τις ιδέες σου σε αποτελεσματικές κινήσεις ώστε, στο τέλος της διαδρομής, να φτάνεις στην εκπλήρωση του στόχου που έχεις θέσει.

Οδηγίες: Διάβασε μια φορά και με προσοχή όλα τα βήματα του Φύλλου εργασίας. Στη συνέχεια, διάβασε εκ νέου και με τη σειρά το κάθε βήμα και προσπάθησε να συμπληρώσεις τα κενά κάτω από αυτό. Τέλος, γράψε τον αναδιατυπωμένο στόχο σου στον σχετικό χώρο, περιλαμβάνοντας στην απάντησή σου τα πέντε βήματα. Μη διστάσεις ν' απευθυνθείς σε κάποιον/α συμμαθητή/τρια ή στον εκπαιδευτικό της τάξης σου, εάν έχεις οποιαδήποτε απορία!

Βήμα 1: Κάνε τον στόχο σου συγκεκριμένο (τι ακριβώς στοχεύεις και τι σημαίνει αυτό με απλά λόγια).

Βήμα 2: Γράψε τις κινήσεις που χρειάζεται να κάνεις για να τον πετύχεις (με τι μέσα και με ποιο τρόπο).

Βήμα 3 : Προσδιόρισε τον χρόνο σου (πόσος χρόνος απαιτείται και κάθε πότε μου επιτρέπουν οι καθημερινές μου υποχρεώσεις ν' ασχοληθώ με την εκπλήρωση του στόχου μου).

Βήμα 4: Προσδιόρισε τη διάρκεια (τι χρονικό περιθώριο διαθέτω και μέχρι πότε χρειάζεται να τον φέρω εις πέρας).

Βήμα 5: Κάνε τον στόχο σου εφικτό/ρεαλιστικό (ακολουθώ τα σωστά βήματα για να γίνει πραγματικότητα ή μήπως είναι απαραίτητη κάποια αλλαγή).

Γράψε τον αναδιατυπωμένο στόχο σου:

Φύλλο εργασίας: «Φόρμα προϋπολογισμού»

Έρθε η ώρα να μάθεις να κάνεις τον οικονομικό προϋπολογισμό σε μια δική σου οικονομική δραστηριότητα!

Οδηγίες: Παρακάτω δίνεται μια προκατασκευασμένη φόρμα προϋπολογισμού κι ένα παράδειγμα συμπληρωμένου φύλλου προϋπολογισμού για να το έχεις ως πρότυπο. Συμπλήρωσε τον πίνακα με τη βοήθεια των συμμαθητών σου και του εκπαιδευτικού της τάξης σου.

Από πού θα πάρω τα χρήματα	Ποσό	Προϊόντα στα οποία θα τα ξοδέψω	Ποσό	Χρήματα που θα απομείνουν μετά από κάθε αγορά
Σύνολο χρημάτων που θα απομείνουν, μετά από όλες τις αγορές:				

Παράδειγμα συμπληρωμένου πίνακα προϋπολογισμού:

Από πού θα πάρω τα χρήματα	Ποσό	Προϊόντα στα οποία θα τα ξοδέψω	Ποσό	Χρήματα που θα απομείνουν μετά από κάθε αγορά
Ταμείο της οικογένειας	100€	Πουκάμισο	15€	85€
		Γλυκό	2,5€	82,5€
		Κοτόπουλο	4€	78,5€
Σύνολο χρημάτων που θα απομείνουν, μετά από όλες τις αγορές:				78,5€

Ενότητα 5: Ανάπτυξη και διαχείριση πόρων

Φύλλο εργασίας:

«Πώς να διεξάγετε μια δράση συγκέντρωσης χρημάτων»

Κάθε επιχειρηματικό εγχείρημα χρειάζεται πόρους για να υλοποιηθεί. Αυτό το φύλλο εργασίας θα σε βοηθήσει να βρεις πρωτότυπους τρόπους προκειμένου να αποκτήσεις, σε συνεργασία με την ομάδα σου, τους πόρους που χρειάζεσαι σε κάθε επιχειρηματικό σου βήμα.

Οδηγίες: Έχεις σκεφτεί ποτέ πως, αντί να πουλάς κάτι που έφτιαξες (π.χ. διακοσμητικό, κόσμημα, cookies, κλπ.) ή να μεταπουλάς μεταχειρισμένα αντικείμενα (π.χ. τα παλιά σου παιχνίδια, ρούχα, κλπ.), μπορείς να προσφέρεις μια υπηρεσία σε κάποιους που την έχουν ανάγκη και ν' αμειφθείς γι' αυτό; Να προσφερθείς να παραδώσεις τα ψώνια στο σπίτι κάποιου, να καθαρίσεις το σπίτι αντί να το κάνει κάποιος/α άλλος/η, να πλύνεις το αυτοκίνητο, κλπ., είναι μόνο λίγα απ' όσα μπορείς να κάνεις κερδίζοντας, ενδεχομένως, πολύ περισσότερα συγκριτικά με την πώληση ενός προϊόντος.

Βήμα 1: Κάντε καθαρούς τους σκοπούς για τους οποίους θα γίνει η δράση.

Συγκρίνετε τα έξοδα που θα χρειαστεί να κάνετε με το οικονομικό κέρδος που επιθυμείτε να αποκομίσετε. Βάλτε οικονομικούς στόχους, σαφείς σε κάθε μέλος της ομάδας.

Βήμα 3: Συγκεντρώστε τα απαραίτητα υλικά.

Υπάρχει πάντα η πιθανότητα να βρείτε χορηγούς, δηλαδή κάποιους να πιστέψουν στην ιδέα και τον σκοπό της δράσης σας και να σας προσφέρουν, χωρίς οικονομικό αντάλλαγμα, τα απαιτούμενα υλικά. Επομένως, προτού μπειτε στη διαδικασία να αγοράσετε οποιοδήποτε προϊόν, δοκιμάστε την τύχη σας κάνοντας τις σχετικές επαφές.

Βήμα 5: Μοιράστε αρμοδιότητες με βάση τις δεξιότητες των μελών.

Ας ασχοληθεί κάθε μέλος της ομάδας με το κομμάτι εκείνο που αγαπά περισσότερο. Για παράδειγμα, όσοι δείχνουν ενδιαφέρον για τα καλλιτεχνικά, να αναλάβουν το δημιουργικό μέρος της δράσης, ενώ οι πιο πρακτικοί, το οργανωτικό.

Βήμα 2: Ανταλλάξτε ιδέες σχετικά με τις υπηρεσίες που είστε σε θέση να προσφέρετε ως ομάδα.

Όσο πιο ευφάνταστες και πρωτότυπες είναι οι προτάσεις σας, τόσο πιθανότερο είναι να βρείτε ενδιαφερόμενους πελάτες. Εξερευνήστε τις ανάγκες των ανθρώπων στους οποίους απευθύνεστε και σκεφτείτε ιδέες με βάση αυτές.

Βήμα 4: Δημιουργήστε ένα πρόγραμμα δράσης.

Προσδιορίστε την ημερομηνία, την ώρα και το μέρος που θα λάβει χώρα η δράση και σιγουρευτείτε ότι συμφωνούν όλοι οι συμμετέχοντες.

Βήμα 6: Διαφημίστε τη δράση σας.

Σχεδιάστε διαφημιστικά φυλλάδια, αφίσες και ό,τι άλλο θεωρείτε ότι θα κάνει γνωστή τη δράση σε φίλους, συγγενείς και στην ευρύτερη κοινότητα.

Βήμα 7: Δράστε!

Φύλλο εργασίας: «Επιλογές»

Το να βάζεις σε σειρά τις ανάγκες σου και να διαχειρίζεσαι σωστά τους πόρους που διαθέτεις είναι δύο βασικές ικανότητες κι η συγκεκριμένη άσκηση θα σε βοηθήσει να τις αναπτύξεις.

Οδηγίες: Επίλεξε μια περίπτωση και σκέψου, με τη συνδρομή των υπολοίπων, τι θα έκανες αν ήσουν στη θέση του ήρωα.

Ο Γιάννης παίρνει χαρτζιλίκι 2 ευρώ καθημερινά. Το κολατσιό του κοστίζει ένα 1 ευρώ και 50 λεπτά, επομένως καταλήγει κάθε μέρα με 50 λεπτά περίσσευμα, το οποίο μπορεί να δαπανήσει για ό,τι θέλει. Μία επιλογή είναι να αγοράσει το αγαπημένο του γλυκό. Μία άλλη επιλογή είναι να αντικαταστήσει τη φόρμα που φορά στη γυμναστική, καθώς αυτή που έχει σκίστηκε στο γόνατο. Το αγαπημένο του γλυκό κοστίζει 80 λεπτά, μια μεταχειρισμένη φόρμα κοστίζει 5 ευρώ και μια καινούρια φόρμα 20 ευρώ. Ο Γιάννης προσπαθεί να εντοπίσει όλες τις επιλογές που έχει και να υπολογίσει ποια από αυτές τον συμφέρει περισσότερο.

Αν ήσουν στη θέση του Γιάννη, ποιες άλλες επιλογές θα εντόπιζες και τι θα έκανες τελικά;

1

Η Ματίνα το καλοκαίρι όταν κάνει camping με την οικογένειά της, ζωγραφίζει πέτρες που βρίσκει στην παραλία και τις πουλά στους υπόλοιπους παραθεριστές, κερδίζοντας έτσι περίπου 2 ευρώ την ημέρα. Ένα παγωτό στην καντίνα του camping κοστίζει 1 ευρώ και 20 λεπτά και η Ματίνα τρελαίνεται για παγωτά! Ένας τυποποιημένος χυμός 1 ευρώ. Της απομένουν 10 μέρες διακοπών. Η Ματίνα σκέφτεται ότι, για τη νέα σχολική χρονιά θα ήθελε μια νέα τσάντα για τα βιβλία της, που κοστίζει 20 ευρώ, παρότι η παλιά της δεν έχει χαλάσει. Αυτές τις μέρες η Ματίνα σκέφτεται πώς να αξιοποιήσει τα χρήματα που κερδίζει από τις ζωγραφισμένες πέτρες που πουλά και παράλληλα πώς θα πείσει την οικογένειά της να πάρει τη νέα τσάντα που επιθυμεί.

Αν ήσουν στη θέση της Ματίνας, πώς θα διαχειριζόσουν τα χρήματα που κερδίζεις καθημερινά και τι θα έκανες για να πείσεις την οικογένειά σου για τη νέα τσάντα;

2

Ο Κώστας είπε τα κάλαντα φέτος και συγκέντρωσε 30 ευρώ. Η αγορά είναι γεμάτη με παιχνίδια αυτές τις μέρες και δεν ξέρει τι να πρωτοδιαλέξει! Την ίδια στιγμή, ο καιρός χάλασε και ένα ζεστό μπουφάν κοστίζει 20 ευρώ. Ο Κώστας ζει με τη μαμά του, η οποία έχασε τη δουλειά της πρόσφατα. Έχει προβληματιστεί πολύ για το τι μπορεί να κάνει με αυτά τα χρήματα που κέρδισε από τα κάλαντα.

Αν ήσουν στη θέση του Κώστα, τι θα έκανες, ώστε να μείνεις ευχαριστημένος και να μην επιβαρύνεις την οικονομική κατάσταση της οικογένειάς;

3

Φύλλο εργασίας: «Οι εσωτερικοί μου πόροι»

Είσαι ένας ξεχωριστός άνθρωπος κι η συγκεκριμένη άσκηση θα σου υπενθυμίσει όλα όσα σε κάνουν να αισθάνεσαι περήφανος για τον εαυτό σου και αποτελούν την εσωτερική σου δύναμη.

Οδηγίες: Γράψε στα πλαίσια τα καλά στοιχεία του χαρακτήρα σου, τα ταλέντα και τις δεξιότητες σου, τις γνώσεις που έχεις, τον τρόπο που επικοινωνείς με τους άλλους.

Φύλλο εργασίας: «Οι ανθρώπινοί μου πόροι»

Δεν είσαι μόνος σ' αυτόν τον κόσμο. Η ακόλουθη άσκηση θα στρέψει το βλέμμα σου σε όλους όσους στέκονται δίπλα σου και σε στηρίζουν για να κάνεις πραγματικότητα τα όνειρά σου.

Οδηγίες: Σημείωσε στο πλαίσιο όλους όσους θεωρείς σημαντικούς στη ζωή σου. Αυτοί αποτελούν το βοηθητικό δίκτυο που σου δίνει κουράγιο να παλεύεις για τα όνειρα και τις επιθυμίες σου και να ικανοποιείς τις ανάγκες σου.

Ενότητα 6:

Ένα τέλος, πολλές αρχές!

Φύλλο εργασίας: «Το όνειρό μας»

Όλοι έχουμε εφευρετικό νου, αρκεί να του δώσουμε το περιθώριο να πειραματιστεί με... ασυνήθιστες σκέψεις! Η παρακάτω άσκηση θα σε φέρει πιο κοντά στο να οραματιστείς νέες επιχειρηματικές ιδέες.

Οδηγίες: Επινόησε, μαζί με την ομάδα σου, καινούριες επιχειρηματικές ιδέες που θα αφορούν το σχολείο ή την ευρύτερη κοινότητα και οι οποίες κρίνεις ότι είναι εφικτό να πραγματοποιηθούν. Γράψε τις μέσα στο μεγάλο σύννεφο.

Φύλλο εργασίας: «Βγήκαμε όλοι κερδισμένοι (win-win)!»

Η άσκηση που ακολουθεί θα σε διδάξει σχετικά με τα οφέλη του κέρδους ως μια αμοιβαία επωφελούμενη (win-win) κατάσταση.

Οδηγίες: Πάρε λίγο χρόνο και γράψε ή ζωγράφισε στα πλαίσια που υπάρχουν παρακάτω. Στο πρώτο, με τίτλο «Σε τι ωφέληθηκα», θα αναφερθείς σε ό,τι πιστεύεις πως κερδίζεις από τη συμμετοχή σου στην επιχειρηματική ιδέα που σκεφτήκατε με την ομάδα ή την τάξη σου. Στο δεύτερο πλαίσιο, με τίτλο «Ποιους ωφέλησα και πώς», γράψε ή ζωγράφισε σε ποιους απευθύνεται η δράση που συμμετέχεις, αν υπάρχουν κι άλλοι που ωφελούνται από αυτήν και με ποιον τρόπο.

Σε τι ωφέληθηκα

Ποιους ωφέλησα και πώς

Μια ιδέα και πώς την οργανώνουμε!

Στη συγκεκριμένη ενότητα, θα ανακαλύψεις τρία εργαλεία τα οποία θα σου χρησιμεύσουν στον τρόπο εύρεσης νέων ιδεών, διαχείρισης και οργάνωσής τους με βάση τον χρόνο που διαθέτεις.

Τα εργαλεία αυτά είναι:

- Ο καταιγισμός ιδεών (brainstorming)
- Ο χάρτης του μυαλού (mind map)
- Η διαχείριση χρόνου (time management)

Καταιγισμός ιδεών (brainstorming)

Ο καταιγισμός ιδεών (brainstorming) προκαλεί, τόσο στο δικό σου μυαλό όσο και στην συμμαθητών σου, κάτι που θυμίζει κυριολεκτικά καταιγίδα, «σαρώνοντάς» το με πολλές και τρελές ιδέες! Ενθαρρύνει τους ανθρώπους να λένε ελεύθερα τις σκέψεις τους, ακόμη και αν αρχικά αυτές φαίνονται κάπως περίεργες ή δίχως νόημα. Σε ένα επόμενο στάδιο, μπορούν να μετατραπούν σε πρωτότυπες, δημιουργικές λύσεις ή να οδηγήσουν σε ακόμα περισσότερες ιδέες. Μην ξεχνάς ότι όλες οι επινοήσεις είναι εξίσου σημαντικές σε μια τέτοια νοητική καταιγίδα!

Τα εννέα βήματα του καταιγισμού ιδεών

Προετοιμασία:

1. Ποιο είναι το πρόβλημα;

Βρες το θέμα! Να θυμάσαι ότι πρέπει να είναι σαφές, όχι πολύ μεγάλο και να τίθεται σε μια μόνο ερώτηση. Π.χ. ένα πολύπλοκο θέμα θα ήταν: «Πώς μπορούμε να κάνουμε ευτυχισμένους τους νέους;», το οποίο γίνεται πιο συγκεκριμένο αν πούμε: «Τι θα μπορούσαμε να κάνουμε για να γίνουν πιο χαρούμενοι οι νέοι της δικής μας κοινότητας;».

2. Επίλεξε συνεργάτες και μοίρασε τους ρόλους.

Ποιος θα συμμετάσχει στον καταιγισμό; Ο καταιγισμός είναι πιο παραγωγικός αν τα άτομα είναι λιγότερα από δέκα. Αν γνωρίζετε ανθρώπους που ενδιαφέρονται για το πρόβλημα που σας απασχολεί, μη διστάσετε να τους προτείνετε να συμμετάσχουν. Ορίστε έναν υπεύθυνο συντονισμού κι έναν να κρατάει σημειώσεις από τις ιδέες που θα προκύψουν.

3. Ενημέρωσε τους συμμετέχοντες σχετικά με τον καταιγισμό.

Σιγουρέψου, μέσω συζήτησης, ότι γνωρίζουν όλοι τον σκοπό και τους στόχους της συνάντησης.

4. Βρες τον κατάλληλο χώρο.

Προσπάθησε να είναι ένας όμορφος και ήρεμος χώρος.

Ο καταιγισμός:

5. Θέσε τον χρόνο και τους κανόνες.

Πιθανοί κανόνες: «Πείτε όσο πιο πολλές ιδέες μπορείτε!», «Δεν επιτρέπεται η κριτική!», «Συνδυάστε και βελτιώστε ιδέες που έχουν ειπωθεί!»

6. Ανακάλυψε νέες ιδέες!

Ο καταιγισμός έχει ήδη ξεκινήσει. Εδώ μπορείς να βρεις κάποια τρικ για να μπορέσεις να εκμαιεύσεις περισσότερες ιδέες: Αυτός που ξέρει καλύτερα το θέμα μπορεί να πει στην αρχή μια-δυο ιδέες. Αυτός που καταγράφει τις ιδέες, τις καταγράφει όλες και θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει και χάρτες μυαλού. Προσπάθησε να ενθαρρύνεις όλους τους συμμετέχοντες στην έκφραση νέων ιδεών. Ο καταιγισμός μπορεί να γίνει πρώτα σε πιο μικρές ομάδες και μετά στο σύνολο. Δώσε αρκετό χρόνο και μην επιτρέψεις την κριτική!

7. Ανακεφαλαιώνοντας!

Διάβασε τις ιδέες με την ομάδα σου και χώρισέ τις σε κατηγορίες.

8. Αξιολογώντας!

Συζητήστε με την ομάδα για το κατά πόσο είναι ρεαλιστικές οι προτεινόμενες λύσεις, αν υπάρχουν οι πόροι για να εφαρμοστούν και τι θα πρέπει να ληφθεί υπόψιν για την εφαρμογή τους.

9. Ολοκληρώστε!

Ευχαρίστησε όλους όσοι συμμετείχαν και συζητήστε μαζί τους τα επόμενα βήματα για την υλοποίηση της επιλεγόμενης ιδέας.

Χάρτης μυαλού (Mind map)

Μια φωτογραφία εκφράζει χίλιες λέξεις. Δημιουργεί συνδέσεις, εστιάζει τις σκέψεις και, το καλύτερο απ' όλα, είναι ένας διασκεδαστικός τρόπος εργασίας πάνω στην επίλυση ενός προβλήματος ή στην υλοποίηση μιας ιδέας. Σχεδιάζοντας τις σκέψεις σου σε χαρτί θα είναι ευκολότερο να οδηγηθείς σε νέες εναλλακτικές, να βρεις συνδέσεις και συνδυασμούς, να καταλάβεις καλύτερα τις σχέσεις ανάμεσα στις έννοιες και να φτάσεις με μικρότερο κόπο και σε λιγότερο χρόνο στην πραγμάτωση της ιδέας σου!

Τα δέκα βήματα του χάρτη του μυαλού:

- 1. Γιατί να φτιάξουμε ένα χάρτη μυαλού;**
Ο χάρτης μυαλού μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να δώσεις σάρκα και οστά σε μια ιδέα, για να λύσεις ένα πρόβλημα ή, ακόμη, για να οργανώσεις το διάβασμά σου. Διάλεξε τι είναι εκείνο που σε ενδιαφέρει και πέρασε στο επόμενο βήμα!
- 2. Επίλεξε τους κατάλληλους συνεργάτες.**
Είναι προτιμότερο να είστε λίγοι και σχετικοί με το θέμα. Ιδανικά μέχρι επτά άτομα για να μπορούν να συμμετέχουν όλοι στον ίδιο βαθμό.
- 3. Προσπάθησε να μαζέψεις όσο περισσότερες πληροφορίες μπορείς.**
Δε χρειάζεται να τα ξέρεις όλα για ένα θέμα, όμως είναι σημαντικό να έχεις μια γενική άποψη πριν ξεκινήσεις και να έχεις συγκεντρώσει ορισμένες πληροφορίες.
- 4. Σκέψου ποια είναι η κεντρική ιδέα με την οποία προτιμάς να ασχοληθείς.**
Πάρε ένα χαρτί μεγέθους Α4 ή και μεγαλύτερο. Φτιάξε στο κέντρο μια εικόνα που να παριστάνει το θέμα με το οποίο επιθυμείς να ασχοληθείς. Πρόσθεσε ένα σύντομο τίτλο ή κάποια σχετική λέξη-κλειδί.
- 5. Σκέψου τα βασικά θέματα που σχετίζονται με την κεντρική σου ιδέα.**
Σχεδίασε κύκλους γύρω από την κεντρική σου ιδέα και γράψε μέσα λέξεις, φράσεις ή προτάσεις που σχετίζονται με αυτή. Χρησιμοποίησε κεφαλαία γράμματα και ένωσε κάθε κύκλο με την κεντρική ιδέα. Διάλεξε διαφορετικά χρώματα για κάθε θέμα.

- 6. Πρόσθεσε ένα δεύτερο επίπεδο στη σκέψη σου σε κάθε θέμα.**
Γύρω από κάθε νέο κύκλο, γράψε σε μικρότερους κύκλους λέξεις, φράσεις ή προτάσεις που σχετίζονται με αυτόν.
- 7. Πρόσθεσε ένα τρίτο, τέταρτο, κ.ο.κ. επίπεδο, εάν χρειαστεί.**
- 8. Παρατήρησε τον χάρτη σου και δεξ αν υπάρχουν κύκλοι που σχετίζονται μεταξύ τους. Εάν ναι, ένωσέ τους.**
- 9. Δες τι προκύπτει από τον χάρτη ή αν είσαι σε ομάδα, συζητήστε τι βλέπετε και δώστε ένα τίτλο στον χάρτη σας.**
Αν και γίνεται να δώσεις τίτλο στην αρχή, είναι προτιμότερο να το κάνεις στο τέλος, όταν θα είναι πιο ξεκάθαρη η ιδέα που θα σε ή σας απασχολεί.
- 10. Βγάλε συμπεράσματα!**
Τι μας δείχνει ο χάρτης; Πού μας οδηγεί; Πάρε έναν έντονο μαρκαδόρο και κύκλωσε τα σημεία που θεωρείς πιο σημαντικά. Παρατήρησε τις συνδέσεις και προχώρα στο επόμενο βήμα, της προετοιμασίας του σχεδίου σου ή της επίλυσης του προβλήματός σου.

Διαχείριση χρόνου (Time management)

Η διαχείριση χρόνου είναι ένας τρόπος για να οργανώνεις την καθημερινότητά σου, δηλαδή το πρόγραμμα στο σπίτι, το σχολείο, τις δραστηριότητες, ώστε να μπορείς να κατακτάς τους στόχους σου με μεγαλύτερη άνεση και ευκολία. Χάρη σ' αυτή, μπορείς να γίνεις πιο παραγωγικός, να μη σπαταλάς χρόνο, να προλαμβάνεις καταστάσεις και να μειώνεις το καθημερινό άγχος. Θα είσαι εσύ αυτός που ελέγχει τη ζωή σου και τους στόχους που έχεις βάλει.

Τα τέσσερα βήματα για τη σωστή διαχείριση χρόνου:

- 1. Παρατήρησε πώς κυλά ο χρόνος σου καθημερινά. Γράψε στο Φύλλο εργασίας με τίτλο «Διαχείριση χρόνου» τι ακριβώς κάνεις κάθε ώρα.** Βάλε τους δικούς σου δείκτες, για παράδειγμα Σ=Σχολείο, Π=Παιχνίδι, Α=Άθληση, Μ=Μουσική, Αγ=Αγγλικά, Δ=Διάβασμα, Τ=Τηλεόραση, Ξ=Ξεκούραση και ό,τι άλλο νομίζεις με βάση το πρόγραμμά σου.
- 2. Υπολόγισε πόσο διαρκεί κάθε δραστηριότητα.**
- 3. Ανάλυσε πού και πώς περνάς τον χρόνο σου.**
  - Σε ποια δραστηριότητα αφιερώνεις περισσότερο χρόνο; Χρειάζεται, όντως, τόσο πολύς;
  - Σε ποια δραστηριότητα αφιερώνεις λιγότερο χρόνο;
  - Σε βοηθάει ο τρόπος που μοιράζεις τον χρόνο σου για την επίτευξη των στόχων σου;
- 4. Βρες σε ποιες δραστηριότητες είναι αναγκαίο να διαθέσεις περισσότερο ή λιγότερο χρόνο, ώστε να μπορείς να πετύχεις τους στόχους σου.**

Φύλλο εργασίας: «Διαχείριση Χρόνου»

Ημερομηνία: __/__/__

Σ=Σχολείο, Π=Παιχνίδι, Α=Άθληση, Μ=Μουσική, Αγ=Αγγλικά, Δ=Διάβασμα, Τ=Τηλεόραση, Ξ=Ξεκούραση

	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατο	Κυριακή
9-10π.μ.							
10-11π.μ.							
11-12π.μ.							
12-1π.μ.							
1-2μ.μ.							
2-3μ.μ.							
3-4μ.μ.							
4-5μ.μ.							
5-6μ.μ.							
6-7μ.μ.							
7-8μ.μ.							
8-9μ.μ.							
9-10μ.μ.							

Σύνολο εβδομάδας (ώρες):

Σ= __ Π= __ Α= __ Μ= __ Αγ= __ Δ= __ Τ= __ Ξ= __

Η ActionAid είναι μια ανεξάρτητη διεθνής οργάνωση της κοινωνίας των πολιτών, που αγωνίζεται κατά της φτώχειας και της αδικίας στην Ελλάδα και σε όλο τον κόσμο. Από το 1972 εκπαιδεύει ανθρώπους και στηρίζει ολόκληρες κοινότητες για να διεκδικούν μια ζωή με αξιοπρέπεια και έναν κόσμο πιο δίκαιο για όλες και όλους.

Στην Ελλάδα ξεκίνησε να δουλεύει το 1998 με το Πρόγραμμα Αναδοχής, ενώ το 2000 ξεκίνησε το εκπαιδευτικό της πρόγραμμα και από το 2014 στηρίζει και ευάλωτους ανθρώπους στην Ελλάδα.

Εκπαιδευτικός Τομέας ActionAid

education.hellas@actionaid.org

T: 212 000 6300

actionaid.gr/gia-ekpaideytikoys

 /actionaidedu